

KONINKLIJKE NEDERLANDSE HOCKEY BOND

Arbitrage : Het belang van scheidsrechters in de Jongste Jeugd

Versie december 2003
Bron: KNHB / E.Koning / B.Bams

"Scheidsrechter; iemand die bij een wedstrijd toezicht houdt op de naleving der spelregels (van Dale)".

Aan de beschrijving uit de dikke van Dale hoef ik weinig toe te voegen. Deze spreekt voor zich.....of toch niet? In dit artikel ga ik in op de rol van de scheidsrechter in de jongste jeugd. Juist in deze fase is een scheidsrechter niet enkel een toezichthouder. De scheidsrechter van de jongste jeugd heeft meer verantwoordelijkheden. Daarom spreek ik ook liever van een *'spelleider'* dan van een scheidsrechter.

Wat is dan het verschil tussen een scheidsrechter bij de oudere jeugd en de senioren en een spelleider bij de jongste jeugd? Het verschil zit in de begeleiding. Een spelleider staat in het veld en is dus in staat zeer direct te sturen. Kinderen zijn zeer visueel (zien) en tactiel (voelen) ingesteld en door kinderen regelmatig feedback te geven en ze te ondersteunen bij het verbeteren van technische en tactische vaardigheden zijn we zeer doelgericht bezig. Het doel is natuurlijk kinderen beter te laten hockeyen.

Allereerst ga ik in op de uitgangspunten van hockey; waar moet hockey voor kinderen aan voldoen en hoe kan een spelleider hier een steentje aan bijdragen. Vervolgens bespreek ik het gedrag van de spelleider in het veld; wanneer ben je een effectieve spelleider. Natuurlijk bespreek ik ook de belangrijkste regels en daaraan gekoppeld direct een aantal technische aanwijzingen die een spelleider kan gebruiken om te voorkomen dat er gevaarlijke situaties ontstaan.

Uitgangspunten hockey

Er zijn drie uitgangspunten waaraan hockey wat mij betreft altijd aan dient te voldoen:

1. *hockey is veilig*
2. *hockey is leuk*
3. *hockey is leerzaam*

Iedereen die kinderen begeleidt in de leeftijd van 6 tot en met 76 jaar (nou vooruit, 77 mag ook nog) dient hier rekening mee te houden en voorwaarden te creëren om de uitgangspunten uit te (kunnen) voeren, dus ook de spelleider. Ik bespreek een aantal mogelijkheden die je als spelleider hebt om dit te doen.

1. Hockey is veilig

Op de juiste manier toepassen spelregels

Het doel is om kinderen te laten spelen. Het is dan ook niet verstandig om voor iedere overtreding te fluiten. Waar je wel altijd voor moet fluiten zijn overtredingen die gevaarlijk zijn of gevaarlijke situaties kunnen uitlokken. Later in dit artikel ga ik hier verder op in.

Eisen aan technische uitvoering

Als er gevaarlijke situaties ontstaan in het veld door technische fouten van kinderen, dan is het natuurlijk uw rol als spelleider om hiervoor te fluiten. Helaas zal hetzelfde kind door dezelfde fout een volgende keer weer de vrije bal tegen krijgen, en daarna weer, en weer....simpelweg omdat het kind niet de technische vaardigheden bezit om de beweging goed uit te voeren. Als spelleider bent u in staat om op tijd in te grijpen. Geef het kind een aanwijzing waardoor het op een technisch juiste - en dus veilige manier - kan spelen. Welke aanwijzingen u kunt geven beschrijf ik later in dit artikel.

Materiaal

Om blessures te voorkomen is goed materiaal belangrijk. Bitjes, scheenbeschermers, goede (kunstgras) schoenen en de juiste uitrusting voor de keeper horen daarbij, net als warme kleding als het koud is. De verantwoordelijkheid hiervoor ligt in eerste instantie bij de ouders en de coach, maar als spelleider is het een goed idee de kinderen (en coaches) te wijzen op deze zaken. Gelukkig zien steeds meer verenigingen het belang van dit soort preventieve maatregelen en stellen het gebruik hiervan dan ook verplicht.

2. Hockey is leuk

Positief begeleiden

Focus op wat goed gaat en wat beter kan. Het effect van **positieve feedback** op het juiste moment is veel groter dan negatieve feedback. Als je net een speler een technische aanwijzing hebt gegeven en kort daarop voert het kind dit uit, dan prijs je deze speler natuurlijk de hemel in. Het effect is dat dit kind zich prettig voelt en dit gedrag wil herhalen. Betekent dit dat je geen aanwijzingen mag geven als het fout gaat? Natuurlijk niet. De manier waarop je aanwijzingen geeft is echter belangrijk. Wees concreet, dus vertel wat ze fout doen en hoe ze dit kunnen verbeteren. Enkele voorbeelden:

Niet: "Je bent niet aanspeelbaar. Loop nou eens vrij!"

Wel: "Je staat achter je tegenstander dus je kunt bal niet krijgen. Loop naar de zijlijn zodat hij niet meer tussen jou en de bal staat".

Niet: Hou die bal laag.

Wel: Maak een dakje van je stick.

Niet: Dek je mannetje.

Wel: Ga tussen je tegenstander en de goal staan.

Om kinderen na te leren denken over hun eigen spel is het stellen van vragen een uitstekend alternatief op het geven van voorbeelden. Dus:

- "Jouw tegenstander pakt steeds de bal van je af; waar kun je het beste heen lopen om toch aanspeelbaar te zijn?"
- "De bal ging omhoog. Hoe moet je je stick houden om dit te voorkomen?"
- "Waar moet je staan als je je tegenstander verdedigt?"

Consequent zijn

Een kenmerk van kinderen in de jongste jeugd is dat ze een sterk ontwikkeld rechtvaardigheidsgevoel hebben. Wees dan ook duidelijk en consequent als spelleider. Geef aan waarom je fluit en, in enkele gevallen, waarom niet.

Maatregelen nemen

Een enkele keer (zeker voor de eerste herindeling) gebeurt het dat het ene team veel sterker is dan het andere. We zijn dan al snel geneigd maatregelen te nemen omdat een te grote uitslag niet

motiveren is voor het zwakkere team. Toch moeten we ervoor zorgen dat beide ploegen leuk hockeyen en plezier blijven houden. Verbiedt een ploeg niet dingen te doen die je ze juist aanleert.

Bijvoorbeeld:

- *verdedigers mogen niet over de middenlijn* (maar je leert ze dat ze moeten aansluiten; aanvallers mogen verdedigend niet mee over de middenlijn of de 10/15 meter lijn (maar je leert ze net dat ze mee moeten verdedigen);
- *aanvallers moeten eerst de bal drie keer overspelen voordat ze scoren* (maar je leert ze net dat ze de bal op de goal moeten schieten zodra ze de kans hebben).

In de praktijk is het dus moeilijk om in te grijpen bij grote verschillen in speelsterkte zonder dat je kinderen dingen afleert die je ze juist aan wil leren. Er zijn twee mogelijkheden die niet direct het spelplezier van de sterkere ploeg beïnvloeden en die de zwakkere ploeg ten goede komen:

1. Stel je spelers zo op dat je team op z'n zwakst is (sterkere aanvallers achter, sterkere verdedigers voor);
2. Help de zwakkere ploeg iets meer met het geven van aanwijzingen en ondersteuning.

Maar we zijn nu wel met lapmiddelen bezig!

3. Hockey is leerzaam

Minder is meer

Dit geldt zowel voor het aantal aanwijzingen als voor het aantal accenten:

Aantal aanwijzingen:

Hier bedoel ik mee het aantal aanwijzingen dat kinderen per tijdseenheid krijgen. Te veel aanwijzingen is niet goed en leidt kinderen af, of ze sluiten zich volledig voor de aanwijzingen af waardoor het rendement zeer laag is. Je kunt in deze situaties spreken van verbaal behang; een schreeuwende coach langs de kant, overenthousiaste ouders en de spelleider die (te) veel aanwijzingen geeft en continue het spel stillegt.....en de kinderen die gedesoriënteerd door het veld heen lopen, niet wetend naar wie ze moeten luisteren.

Maak dus vooraf afspraken. De ouders mogen motiveren en laten het geven van aanwijzingen over aan de coach en de spelleider. De hoofdtaak van de spelleider is niet om te coachen, dus neem die rol niet over.

Aantal accenten:

Herhaling is het toverwoord als je kinderen iets nieuws wilt aanleren. Een coach moet dan ook beseffen dat teveel accenten per wedstrijd verwarrend is. Afhankelijk van de leeftijd en het niveau van de kinderen kunnen ze per wedstrijd 2 tot 5 aanwijzingen krijgen. Als spelleider is het verstandig vooraf de coaches van beide teams te vragen welke aanwijzingen ze gegeven hebben. Hier kunt u vervolgens uw aanwijzingen op afstemmen tijdens het fluiten.

Let op: aanwijzingen gericht op veiligheid moeten natuurlijk altijd gegeven worden.

Gedrag van de spelleider

Hoe moet een spelleider zich binnen het veld gedragen; waar loop je, hoe geef je aanwijzingen, etc. Hieronder noem ik een aantal belangrijke aandachtspunten waar je op moet letten.

Spelregels

Het lijkt zo makkelijk; ik noem hier de spelregels en tijdens de wedstrijden houdt iedere spelleider zich hieraan. De bal komt op de voet, u fluit, wijst naar de voet en geeft vervolgens een vrije bal aan de andere partij. Helaas is het minder eenvoudig. Het belangrijkste is dat spelregels er zijn als middel; het doel is namelijk om kinderen te laten spelen. Kinderen moeten spelen en de spelregels ondersteunen dit. Ten eerste om duidelijkheid te creëren, maar meer nog om de veiligheid te garanderen. Zonder spelregels zou het spel in een chaos veranderen en zou zowel de veiligheid, maar veelal ook het spelplezier verdwijnen. Te veel fluiten (het spel doodfluiten) zorgt er ook voor dat het spelplezier verdwijnt en dat er meer stilgestaan wordt dan dat kinderen aan het hockeyen zijn. Uitgangspunt is dan ook dat de spelleider spelregels gebruikt om kinderen op een veilige wijze en op een plezierige manier zoveel mogelijk laat spelen. Graag noem ik nog een aantal belangrijke aandachtspunten:

- *Altijd fluiten als de veiligheid in het gedrang komt;*
- *Altijd fluiten voor een opzettelijke overtreding;*
- *Altijd fluiten als de bal buiten de lijnen is;*
- *Altijd fluiten als de andere partij nadeel ondervindt aan de overtreding van de tegenstander;*
- *Het spel zo veel mogelijk laten doorgaan als dit mogelijk is (voordeelregel).*

De volgende veel voorkomende overtredingen wil ik graag extra toelichten. Ten eerste omdat het niet altijd duidelijk is wanneer wel en wanneer niet gefloten moet worden. Daarnaast geef ik bij een aantal regels een aantal tips die je als spelleider kunt gebruiken waardoor kinderen deze overtreding kunnen voorkomen.

Shoot

"Bij opzettelijk shoot altijd fluiten".

"Bij voordeel niet fluiten, behalve wanneer dit gevaarlijke situaties uitlokt; dan wel fluiten."

Gevaarlijk spel ontstaat op het moment dat de bal bij de voet van een speler blijft liggen op het moment dat er shoot is gemaakt. In veel gevallen zullen de kinderen die in de buurt staan naar de bal slaan om deze in het bezit te krijgen, met als gevolg dat ze de voeten van de tegenstander kunnen raken met hun stick. Ook is het verstandig om te fluiten voor shoot als dit gebeurt in een kluitje (veel kinderen vlak bij elkaar). Je hebt dan de mogelijkheid om de kinderen naar hun positie te dirigeren (ruimte creëren).

Hakken

"Altijd fluiten voor hakken". Leer kinderen:

De stick over de grond naar de bal toe te schuiven bij het afpakken van de bal; niet de stick van de tegenstander te raken bij het afpakken van de bal.

Een veel gemaakte fout is dat kinderen met een slaande beweging de bal van de tegenstander proberen af te pakken, bijvoorbeeld tijdens een tackle back. In veel gevallen is dit een niet gecontroleerde actie en dient dus afgefloten te worden. Leer kinderen direct dat ze bij het afpakken van de bal de stick al op de grond hebben en met een schuivende beweging de verdedigende actie naar de bal maken. Een extra aanwijzing hierbij is dat de stick een dakje maakt ten opzichte van de

bal (dit voorkomt dat de bal over de stick heen rolt of omhoog gaat) en dat de kinderen twee handen aan de stick hebben op het moment dat er balcontact is.

Hoog

"Alle hoge, ongecontroleerde ballen affluiten!" Let wel: Bij 8-tal hockey mag de bal op plankhoogte gescoord worden (= 45 cm.) gecontroleerd een tegenstander passeren is prima, zolang dit maar geen gevaarlijke situaties oplevert.

Gevaarlijke situaties ontstaan als een - misschien wel gecontroleerde - hoge bal een mogelijke andere gevaarlijke situatie oplevert. Bijvoorbeeld omdat een verdediger een slaande beweging maakt naar een lift-pass, waarbij veel andere spelers in de buurt zijn.

De aanwijzingen die je kunt geven om hoge ballen te voorkomen hebben in bijna alle gevallen te maken met de stand van het stickblad ten opzichte van de bal. Als het stickblad open staat (dus schuin onder de bal komt) dan gaat de bal omhoog. Staat het stickblad recht of zelf iets over de bal heen, dan zal de bal niet omhoog gaan. Bij jonge kinderen geef je dan ook de aanwijzing om een dakje van de stick te maken bij het aannemen van de bal. Bij het spelen van de bal moet de punt van het haakje omhoog wijzen tijdens het raakmoment.

Gevaarlijk en ruw spel

Hockey moet veilig zijn. Gevaarlijk en ruw spel zijn dan ook altijd verboden. Hieronder valt:

- Sticks: gevaarlijk of hinderlijk zwaaien met de stick;
- Aanvallen van links, als dit gevaarlijke situaties oplevert;
- (Naar) Spelers (of hun stick) slaan of trappen, vasthouden of duwen, laten struikelen, lichamelijk contact of andere niet in de geest van het spel zijnde handelingen;
- Ongecontroleerd de bal zonder stoppen terugslaan;
- De bal opzettelijk tegen een andere speler aanspelen.

Afhouden

Het is verboden een speler in zijn spel te belemmeren door deze (hinderlijk) te beletten de bal te spelen. Dit kan de balbezitter zelf (afhouden), zijn stick (stickafhouden) of een medespeler zijn (indirect afhouden) zijn. De regel voor afhouden is enkele jaren geleden soepeler geworden. Als een speler in een doorgaande beweging de bal wegtrekt van een verdediger en daarbij zelf (kort) tussen de bal en de verdediger staat is dit geen afhouden. De bal moet echter na deze actie wel weer aanspeelbaar zijn.

Voor andere (meer algemene) spelregels verwijs ik graag naar het Mini-Hockey Plan Nederland (*te bestellen via de KNHB*). Hierin staan voor iedere categorie aanwijzingen over spelregels, speelveld en opstellingen.

Taakverdeling

Na het lezen van het voorgaande zult u zich misschien afvragen wat uw verantwoordelijkheid als spelleider is. Het lijkt er bijna op dat een goede spelleider de coach overbodig maakt. Dit is echter niet zo. Het is eerder een goede aanvulling op elkaar. Een spelleider staat in het veld en kan zeer direct ingrijpen in het spel, waarbij een coach slechts indirect kan sturen. Omdat visuele (zien) en

tactiele (voelen) informatie bij kinderen meer effect heeft dan auditieve (horen) informatie, kan een spelleider hier nadrukkelijk gebruik van maken. Neem een kind maar eens aan de hand naar een plek in het veld waar hij/zij zich moet aanbieden. Zak maar door de knieën als u zegt: "Laag zitten". Help een kind bij het spelen van de bal als hij daar moeite mee heeft....Allemaal voordelen die een spelleider heeft ten opzichte van een coach. Uitgangspunt blijft dat hockey veilig, leuk en leerzaam moet zijn. Te veel aanwijzingen en/of te vaak het spel onderbreken is niet leuk. *Laat kinderen (ook) spelenderwijs leren.*

Opleiden van spelleiders

Ieder weekend alle wedstrijden voorzien van goede spelleider is voor vele verenigingen een flinke opgave, zowel kwalitatief (niveau van spelleiders) als kwantitatief (aantal spelleiders). Spelleiders enthousiaster maken voor het fluiten/ begeleiden van de jongste jeugd heeft als voordeel dat zij minder snel (op het laatste moment) afzeggen en misschien zelfs bereid zijn om vaker te fluiten. Dit vraagt in eerste instantie extra tijd en energie van het kader op een vereniging (en dan denk ik met name aan de scheidsrechterscommissie). Als het goed is verdient zich dit op langere termijn terug.

Welke mogelijkheden zijn er om spelleiders enthousiast te maken? Ik wil er graag drie behandelen, waar er misschien nog wel veel meer zijn.

Opleiden

De drempel om te fluiten is hoger als je niet goed kunt fluiten. Het is dus belangrijk om spelleiders voor te bereiden op hun taak. Ga er niet automatisch van uit dat een goede speler ook een goede scheidsrechter is. Naast het deelnemen aan een scheidsrechterscursus verdient het de voorkeur om een spelleider de eerste twee wedstrijden te laten begeleiden door een ervaren scheidsrechter. Deze helpt hem en geeft (positieve) feedback op zijn prestatie.

Positieve feedback

Net als bij kinderen is het voor spelleiders belangrijk om positieve feedback te krijgen. In veel situaties staat de oudere jeugd een wedstrijd van de jongste jeugd te begeleiden. Deze spelleiders zijn zelf nog jong en onervaren en zullen ongetwijfeld een aantal fouten maken. Te vaak zie ik dat ze op die fouten zeer direct worden aangesproken. Het effect is niet alleen dat ze tijdens de wedstrijd onzeker worden en meer fouten gaan maken in plaats van minder (in veel gevallen gaan ze hierdoor ook zachter fluiten). Hun weerstand om nog een keer te gaan fluiten neemt ook toe. Dit is in niemands belang! Geef dus ook spelleiders positieve feedback!

Waardering

Waardering kan natuurlijk in de vorm van positieve feedback. Het kan ook in de vorm van het-geven-van-een-handje na de wedstrijd. Of door spelleiders die veel wedstrijden begeleiden uit te nodigen op een kadedag. Of door..... ach, ik neem aan dat iedere vereniging zijn eigen ideeën heeft hoe ze hier mee om kunnen gaan. Als dit niet zo is, dan is het misschien een idee om de creativiteit de vrije loop te laten!

Ik hoop dat dit artikel kan bijdragen aan nog betere begeleiding van de jongste jeugd op de Nederlandse hockeyvelden. Voor vragen is het natuurlijk altijd mogelijk contact op te nemen met de districten of met de KNHB.

BARTIP: VOORDAT JE BEGINT MET DE WEDSTRIJD ALS SPELEIDER, HAAL JE EERST BEIDE TEAMS BIJ ELKAAR EN STEL JE ZE WAT VRAGEN. VRAGEN ZOALS: 'WAAR NEEM JE DE LANGE CORNER, WAAR GELDT DE 5M-REGEL, WANNEER IS DE BAL UIT, WANNEER IS ER EEN DOELPUNT, WAAR STELLEN DE SPELERS ZICH OP DIE NIET UITLOPEN BIJ DE VERDEDIGINGSSTRAFCORNER?'. KORTOM GENOEG VRAGEN DIE JE ZELF KUNT BEDENKEN. ZO ZORG JE ERVOOR DAT DE

KINDEREN WEER WAT SPELREGELKENNIS OPDOEN EN DAT JE IN DE WEDSTRIJD BEPAALDE ZAKEN TIJDENS HET SPEL NIET MEER HOEFT UIT TE LEGGEN. BETER IS HET NOG DE ANTWOORDEN OP DE VRAGEN DIE VOOR DE WEDSTRIJD AAN DE KINDEREN STELT IN HET VELD TE LATEN ZIEN OF AAN TE WIJZEN. SUCCES ERMEE!

